N.F.S. Grundtvig "Æsthetisk Litteratur. Baggesen"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.3, oktober 2013

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket,* 1809 (SJ: 115)

Teksten er etableret af Jon Tafdrup
Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Jon Tafdrup, redigeret af Klaus Nielsen og Kim Steen Ravn

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning mag.art. Niels Werner Frederiksen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

|[A:257]

Æsthetisk Litteratur.

Baggesen.

Denne Digter, hvis danske Tunge en Tidlang forstummede, medens han fjern fra Fædrelandet øvede sig i fremmed Maal, besøgte i Høst 1806 atter det Dannemark, der med høilig Gammen saae Digtergnisten i hans Indre ulme, kæmpe og frembryde i Lue. Sit Besøg forevigede han, som Fyrsters Sæd monne være, ved kostelige Gaver, og skønt meget af hvad han gav, alt forhen tilhørte os, forbandt dog ei lidet med sit indre Værd Nyhedens Ynde, medens Noget lod sig i nyt Klædemon tilsyne.
Da det er lovlig Skik at saadan Skænk offenlig omtales og vurderes, vil Undertegnede her fremsætte sin Beskuelse af en Digters Værker, hvis sjeldne Fortrin han med Glæde erkender uden dog at være blind for hans Mangler eller Synder, og han er ganske ubekymret om, hvor|A:258vidt enten Digteren eller nogen Anden agter ham beføiet til at give sin Stemme; thi enhver Kritik maa ene staae og falde ved sig selv.

Skjemtsomme Riimbreve. Kbh. 1807. 1 Rdlr. 24 ß.

Det er Kritikens ufravigelige Pligt, før den betragter det Enkelte i et Værk, at beskue det Hele som Heelt, og naar vi her fremfare saaledes, maa vi erkende, at disse Breve kun for saavidt lade sig samle i en almindelig Synspunkt, som de alle tjene til at aabenbare Digterens Egenhed. Saaledes beskuede, sammengro de virkelig til et Heelt; thi saa adskillige de og ere, i det de avledes af Øieblikke, udrevne af Digterens Liv til forskellige Tider og under forskellige Betingelser, genkende vi dog de samme Grundtræk igennem det vekslende Ydre. Disse Grundtræk, der have været Digterens Særkender paa hans hele Vandring, maa vel nævnes: spøgende Vid og en Fantasi der sædvanligst spiller let paa Overfladen eller dens nærmeste Lag, ogsaa stundum trænger dybere, men sielden skaber hele og faste Syner. Som oftest er Latteren blandet med Graad og Graaden med Latter, men næsten altid, naar Digteren spreder sine Vinger for at flyve mod det Høie, nedtynger han sig selv ved Betragtninger over Flugtens Natur, over Jorden, han løfter sig fra og Himlen han hæver sig mod, eller og Flugten taber sig i en spøgende Flagren henover de blommede Enge, han ei nænner at forlade. Ofte følte han, at saa vare hans Vilkaar, og han har aldrig kunnet enes med sig selv om, enten han skabtes til Graad eller Latter, til Alvor eller |A:259Spøg, netop fordi den lunefulde Natur havde sin Skiemt af at danne ham til en synderlig Blanding af Alt. Denne Blanding har gæret, og kæmpet med sig selv, og stundum finge somme Dele mærkelig Overmagt; men i Rimbrevene er det hartad aldrig saa, fordi her ei var Noget, hvori hans Egenhed kunde tabe sig, da det meget mere var den allene, som, skiønt til forskellige Tider, aftrykte sig selv.

Trende Breve saae en egen Mærkelighed derved, at vi i dem se, hvorledes Baggesen stundom kan yttre sig om Konst og Skjaldskab samt dettes Forhold til Oldtiden. Brevet til Oehlenschläger omtales passeligere paa et andet Sted, men de tvende til Gierlev skulle her lidt nærmere betragtes.

Rom og Paris leverer med skarpe Omrids et artigt Billede af de to store Medbeilerinder i Konstens Rige; men Skade er det, at Alvoret skinner paa nogle Steder for stærkt igiennem til at kunne oversees, medens den lunefulde Anvendelse af Grethes Klagesang er alt for tro til at vi kunne taale noget Alvor, der fremtræder som saadant. Slutningen er saare uheldig, da den aldeles forstyrrer Indtrykket. Linier som disse:

Hvor man gaaer i Heltes Spor,
Eller og til Herrens Bord,
Naar man bare gaaer paa Gaden,

eller hine:

Hvor man selv i ny Priveter
Lugter kun Antikviteter,

maatte vel med Føie ønskes noget anderledes, enddog de ere baade malende og fyndige.

|A:260 *Romereringen* kan man virkelig læse mange Gange og med megen Omhu, uden dog at finde, hvad Digteren til Slutning byder os at søge: Satire paa *Skrømt*. Man tager da neppe meget feil, ved at tage alt for Alvor i Grunden, skønt det overhovedet er dækket med Spøgens Slør; men derfor kan man gierne tro, at Digteren mener det ganske oprigtig, naar han siden siger:

– – – – jeg er
Naar jeg Rom satiriserer
Og mig over Konst moqverer,
Ræven under Rønnebær;

thi slige hurtige Omskiftelser ere hos ham ingen Sjeldenhed. Tage vi nu Alt for Alvor, da er det ret morsomt at see, hvilket stort Maal af Ædruelighed Baggesen her fordrer hos Digteren, og hvor vred han er paa Drankerne Tieck, Schlegel, Oehlenschläger, ja selv paa Mesterdrikkeren Goethe for deres ubesindige Fylderi. Det Hele synes at være blevet til i et Øjeblik, da Baggesen ret levende følte sin Mangel paa Heelhed, men, isteden for at erkende Mangelen som et Savn, vilde prøve paa at opstille den som et Særkende paa det sande Digtervæsen. At hin Følelse, naar den stundum ret sammensmelter med hans Bevidsthed om egen digterisk Natur, maa avle saadanne Øjeblikke er nødvendigt; men at Baggesen vil forevige deres Minde er besynderligt.

Betragte vi nu Brevene for sig selv, da kunne vi neppe sige noget Sandere om dem, end hvad Digteren selv sagde:

|A:261– – – ut sibi qvivis
Speret idem – – –

men svede forgæves og kaste Pennen ydmyget; thi ei findes noget i dansk, ja vel ikke blot dansk Maal, saa rundt, let og flydende. Dette gælder om dem alle, men i Henseende til indre Værd findes stor Adskillighed; thi fra *Hunden* og *Strømpebaandet* til *Postskriftet* og *Sprogsmørrebrødet* er en saare lang Vei, og skiønt det først er mod Enden, man føler sig lidt mødig, ønskede man dog at kunne undgaa de sidste Skridt, saa at Intet svækkede Behageligheden ved Vandringens Minde. Foruden de sidstnævnte findes endnu nogle Breve, der neppe fortjene Plads i en *saadan* Samling, nemlig: *Paaskeindbydelsen, Tandpinen, Afskeden,* ja selv *Parnasrevolutionen* og *Apol* den *Syttende* ; thi vel maa alle som skatte en Digter dvæle med Behag ved Alt hvori hans Selvhed yttrer sig; men det Samme lader sig ikke paastaa om de smaa Egenheder, der ene have Værd for den indskrænkede Kreds til hvilken de have

umiddelbart Hensyn. Ere end ikke alle de øvrige i saa fuldt Maal vittige som de før nævnte, *Overhovedet og i Grunden, Vers for Prosa, Taksigelsen, Forespørgselen, Skyggen* og (hvad man maaske *klogest* aftrættede Vittigheden) Brevet til *Recensenten,* vil dog neppe selv deres gjentagne Læsning fortryde Nogen, som det ei maa fortryde Digteren at læses af. At udskrive, og udbrede sig vidtløftig herover, vilde forraade enten |A:262en Snakkesalighed, der aldrig kunde faa en værre Plads, eller den fornærmende Tanke, at Bogen var lidet bekendt.

Eventyrer og komiske Fortællinger,

1ste og 2den Deel. Kjøbenh. 1807. 2 Rdlr.

Her se vi Baggesen i den Dragt, hvori han først og maaske mest behagede sine Landsmænd; men som det synes, sjeldnere sig selv. Aldrig har han i komisk Dybde og Heelhed naaet Holberg, mindre Vessel i sit eneste mageløse Værk, og undertiden kunde man vel være fristet til at gentage Baggesens egne Ord:

> Skriv først en Kjærlighed foruden Strømper,
> Før du agerer votre serviteur!

Unægteligt er det imidlertid, at der var en Tid da Komus stræbte efter Enevoldsmagten i Baggesens poetiske Rige og i hans mest uindskrænkede Regjeringsøieblik blev det meste af Kallundborgs Krøniken til; men før den endnu var aldeles færdig, gjorde de andre kun øiebliklig betvungne Høvdinge Opstand, hvorpaa Komus efter nogle svage Forsøg paa at genvinde sin Magt, ganske forsagede Striden og lod sig nøie med stundum at *nævnes* Konge. Med andre Ord: Baggesen har digtet een komisk Fortælling, men skrevet adskillige Anekdoter og Eventyr som ofte ere vittige, og have enkelte komiske Træk. Vi ville begynde med disse og ende med hin, for saaledes at indflette de sammensankede Blade i den uvisnelige Krands.

|A:263 Jeppe et sjællandsk Eventyr og Katten eller Kjærligheds Triumf.

At Baggesen i sine unge Dage har kunnet skrive noget Saadant er intet Under; thi hvor mangt et Hoved, som vi siden maa nævne opvakt, har ei før dets Opvækkelse frembragt maadelige Ting; men at han optog disse Fortællinger i en ny Samling, skønt de alt vare udelukte af Ungdomsarbeiderne, er høist besynderligt. Vel siger han at de ere heel omarbeidede, og naar man ser at Jeppe i den ny

Udgave er *fire* fulde Ark større end i den gamle, troer man det med Gru; men opdager dog siden til sin Beroligelse, at det kun er en Spas af Forlæggeren, der ei koster andet end Penge, og at Forandringerne, langt fra at gribe ind i det Væsenlige, *mest* angaae Udtryk.

I *Jeppe* findes ei faa komiske *Tanker* ja endog nogle komiske *Stillinger;* men hine drukne i et Hav af Ord, og disse staae uden al naturlig Forbindelse. At en Bonde slænges fra Gaarden, slaaes med sin Kone, gør nogle dumme Streger, bilder sig ind, at han er død og hans Hest Borgemester, sælger Kød til en Hund og vil siden sælge ham til Soldat, ere saa uensartede Ting, at de ei lade sig samle i een komisk Ide, og deri ligger allerede tildels Grunden til det Sidste. At her ere blevne 10 Sange isteden for en, foraarsager det Første. Mangelen paa naturlig Forbindelse skue vi ingensteds klarere end i Jeppes Handel med Hunden sat ved Siden af den med Jøden og Hoffolkene; thi begge Stillinger ere hver for sig komiske; men træde i aabenbar Strid, |A:264da det er Jeppe som trækker af med Hunden, men Digteren som kræver Stokkepryglene.

Dersom vi første Gang saae Jeppe hvor han hugger mellem sig og Stammen, saae ham dumpe, dø ved Per Asens Suk og opstaa omtrent som han opstaaer; dersom han, savnende sin Hest, hørte at en Per Asen var Borgemester i Kallundborg, og nu *sluttede* kløgtig, at det maatte være hans Per; dersom han straks for de tyve Daler købte Koen, slagtede, borttrillede og solgte den, krævede Betaling og hævnede sig paa Bedrageren, da vilde det ei undre os at den eviggrædende Prindsesse brast i Latter ved Fortællingen, vi vilde selv le med, og kunde uden Møie sige *hvoraf* vi lo. Da vare vi fri for det saare ukomiske Udsmidelses Optrin, samt for den hele Birtemoer, og under den Forudsætning at Alt gik rask frem, undgik vi alle de søndrende Bemærkninger og kedsommelige Episoder hvormed vi nu maa drages. Udentvivl havde dette været fuld Erstatning for de enkelte komiske Tanker og den ene Stilling, som da maatte været borte, uden dog derfor at gaa tabte, da de vel en anden Gang vilde fundet deres Plads.

Tvivler Nogen om Ovenstaaendes Rigtighed, han læse Fortællingen og tænke over den! giver han sig Tid til det Første, vil han ei mangle Stunder til det Sidste.

Ved en Fortælling som denne er det Pligt, at anmærke nogle af de mest udmærkede komiske Tanker, der lettelig oversees i det forunderlige Selskab de have faaet.

|A:265Indholdsverset til første Sang vækker store Forventninger; thi hvad maa vi ikke love os af Digteren, som strax i al Alvorlighed har os til Bedste; men i Sangen selv ere vel de Linier den ny Udgave har vundet (Pag. 13) de kosteligste; thi her skildrer Digteren sin næsten totale Vankundighed saare Beskuelig ved at sige:

Jeg knap med Vished veed, hvorlænge før min Død

Jeg selv blev fød.

Saaledes overraskes vi i anden Sang (25) ved den Opdagelse, at Alt hvad der er snakket om det store Venskab mellem Damon og Pythias og de mange Andre:

– – – spaadomsvis forklares bedst
Om vor forfulgte Helt og om hans Hest.

I den ny Udgave (43) har Digteren villet motivere Jeppes forstandige Tale, og vist nok maatte han hellere sparet sig Umagen ved at skære den reent bort; men han veed dog at gøre det ganske rimeligt hvorledes Puffet muligen kunde givet Jeppe Forstand, ved den fine Bemærkning:

Man meer end eet Exempel veed,
Paa lærde Mænd, som visse Stød,
Har skilt aldeles ved Forstanden,
Og Tosser derimod, som ved et Puf
Er bleven Professorer i en Ruf.

I fjerde Sang istemme vi med Digteren:

Gud glæde den Mands Sjel, i hvem det ogsaa var,
Som Søvnen allerførst opfundet har!

og blive i femte stolte paa Sjællands Vegne ved at se Jeppe i Standhaftighed overgaae Regnar |A:266Lodbrok, Jomsborgs Helte, og hvad andet Ubødeligt der til haver været. Vittigheden som den ny Udgave har forud:

– – – – – staae stille
Paa fire krybe, slentre, spanke, gaae,
– – – – – desligt gaaer vel an
For simple Mennesker og Fæ, men flyve,
Det kan ei hver en Gaasefjer som vil,

er vel ikke i sig selv komisk, men er ret skikket til at fremtrylle komiske Syner.

I sjette Sang nødes vi til at dele Digterens Forundring over, at Jeppe ei den Ting,

At der kan høstes i de Dødes Land,
– – – –i Hjernen bringe kan,
Skjønt der var Rum deri forresten til en Mængde,

og vor Forundring stiger med hvert Øjeblik, vi vedblive at tænke efter, hvad Grunden dog kan være til et Underværk som vi daglig se fornyet. Uvilkaarlig komiske ere Linierne:

En gaaer til Hovedet og en til Halen,
Jeg *Midten* ene holder lykkelig;

thi her staaer det Midterste med en Realitet, dets Lovtalere sjelden have vidst at give det.

Det Brudstykke af en nymodens Idyl, hvormed Sangen sluttes, er ogsaa fra en vis Side saare komisk.

Uagtet Digteren troer det i den syvende Sang vil koste Læseren Møie at bare sig for Latter, vil det dog vist falde mangen En let, indtil han hører Jeppe give Borgemesteren sin Frihed med de mærkelige Ord:

|A:267Godt! – – – gaae nu hvor du vil,
Nu har du mig igjen hvad du mig kosted givet,

og seer ham ledsage dem, som det sig bør, med et Afskedssmæk.

Den ottende Sang ville vi springe reent forbi, for ei at fortørne Digteren, der vist ikke blot for Spøg begynder den niende med:

Jeg seer saa nødig, Læser! at du sover.

Fuldelig overbevises vi i niende om, at Æsop havde Uret, da han lod Dyrene præke, thi

Forud for dem vi dog maa have lidt.
Tak Læser! Tak for din Taalmodighed!

siger Digteren i Indholdet af tiende Sang, og er det Spøg, da er det ret komisk; thi man troer virkelig at have fortjent Takken og synes, man neppe endda er skadesløs, før man har læst hele Sangen, der bedst heel kan betragtes, som Digterens Tak.

Katten eller Kjærligheds Triumf, kaldes omarbeidet og har virkelig modtaget mange Forandringer; men, et af to, vilde man udentvivl snarere finde Spiren til Baggesen i den gamle end genkende ham i den ny Kat.

Da denne Fortællings Øjemed maae antages at være: komisk at vise Kjærligheds Magt, venter man mindst at finde berettet, hvorledes Digteren med Kjærlighed betvang sin Afsky for Katte, da nemlig et af disse Dyr saarede hans Elskede. Dette bliver aldrig komisk, deels fordi Afskyen for Katte kan tænkes at have en gyldig Grund, deels |A:268fordi Overvindelsen er alvorlig motiveret. Skulde et saadant Stof blevet komisk, da maatte Digterens Afsky været rettet paa en ubetydelig, uskadelig Genstand; thi naar den da overvandtes af Kjærlighed, vare begge komiske. Skulde Katten været beholdt, da vilde det vist været godt om den blot var malet og Afskyen muselig. Ikke een komisk Linie har jeg i den ny Bearbeidelse kunnet finde, i den gamle vare derimod adskillige.

Fortsættelsen følger.)

|A:275

Odins Reise til Dovre eller Poesiens Oprindelse.

(See No. 17).

At behandle en Mythe komisk, kan vist Ingen have noget imod; thi enhver Ting bør jo sees fra alle sine Sider, og Alt har jo, som Fader Holberg saa rigtig bemærkede, foruden sine to Sider, endnu en tredie – den latterlige. Poesiens Oprindelse uden Hensyn paa nogen Mythe maatte ligesaavist kunne beskues fuldkommen komisk, som der er komisk Poesi til; men til en saadan Fremstilling lod den nordiske Mythe sig neppe ret godt bruge, fordi den bestemt skelner mellem *to* Slags Mjød. Naar man imidlertid, som Baggesen, turde forudsætte at det er *Guden* Odin, som stunder efter den dyre Drik, og at *han selv* havde skabt Kvaser, lod Mythen sig vel afvinde en komisk Side. Det være imidlertid hermed, som det vil, saa staaer dog udentvivl den Bemærkning fast, at Man ei beskuer Guder med komisk Øie, naar Man blot ser dem drive giennem Livet som Hverdagsmennesker; thi ligefrem at fornedre er ei at gøre latterlig. Latterlige blive Guderne enten da, naar de, trods al den Brasken hvormed de fremtræde, dog synes at mangle det sande Guddommelige der skulde retfærdiggøre Stoltheden, eller ogsaa, naar de anspænde al deres Kraft for at naae et Maal der synes glimrende, men nærmere betragtet, viser sig at være et Intet.

Naar Kritiken fra denne Synspunkt betragter hin baggesenske Fortælling; naar den ser at det Komiske hos Guderne her allene skal udspringe |A:276af Modsætningen mellem Begrebet om Guder og den Plathed som her omringer dem, da kan dens Dom neppe vorde tvivlsom. Naar man end videre ser den hele Skildring af Gunlødes Skønhed, der endog benyttes til en Kompliment, Udmalingen af en Hyrdetime, samt den alvorlige Vending Tingen siden tager naar Honningen og Blodet udlægges som Sundhed og Sødhed, Rimerne faa Skam og de gode Digtere ophøies, da troer man det er en Perspektivkasse man har kiget i.

At Fortællingen iøvrigt har meget Liv og kan læses med Behag, at dens uensartede Dele hver for sig have Skiønheder, og at i Begyndelsen nogle ægte komiske Tanker findes, er unægteligt. Til de sidste hører især Odins Husraad, ej at give flere Mennesker som Kvaser, saamegen Kløgt, at de skulle briste, men paa den anden Side ogsaa gøre gode Dage uafhængige af Forstand. Hertil maae end regnes den Synderlighed, at Erfaringen virkelig stadfæstede Dværgenes forvovne Slutning, at Kvaser dog maaske vilde miste endel af sin Visdom tilligemed Hovedet, og vi nødes til at tro Digteren, naar han med tilbørlig Alvor forsikkrer os, at

Kvaser aldrig meer blev den han var.

Striden mellem Odin og Suttung er en Kopi af en ligedan Strid i et (jeg husker ei hvilket) af Tusindogennats Eventyr; men synes ei ret at kunne finde sig hjemme i det ny Klima.

Mærkeligt er det, at Voltaire som i den gamle Udgave gabede over det hele Kar med den gode Mjød og fordunklede den straalende Homer, |A:277i den ny er jaget rent bort, saa vi atter se Homer, og Shakespear og Gøthe ved hans Side.

Til Slutning endnu en Bemærkning, som Gendrivelse af den Beskyldning at Tydskerne i Almindelighed ei give Agt paa danske Produkter. Hr. Rühs udgav 1803 Unterhaltungen für Freunde altdeütscher und altnordischer Geschichte und Litteratur, for, som han saa naiv siger, dog at have nogen Løn for sin spildte Roden i de nordiske Oldsager. Efter paa mangehaande Maader lige indlysende at have godtgjort sit dybe Studium af Norden, foretager han sig tilsidst at bevise hvor uskikket Nordens Mythologi er til at anvendes i Poesien. For nu at undgaa al Vidtløftighed, griber han fat paa hin baggesenske Fortælling, og efterat have med Føie dadlet den, slutter han triumferende: saaledes se Nordens Myther ud, selv naar en genialsk Digter pudser dem op og laaner Sminke baade fra Grækenland og Rom, heraf kan man begribe hvad de i sig selv ere. O Rigdoms Dyb, paa den Mands Oldkundskab og fine Logik! Hvor maa han ikke have rodet!

Constance eller Amors Hevn.

Navne gøre vel ei stort til Sagen, som vi overflødig lære af Mennesker og Bøger; men et Navn bør imidlertid enhver Ting, om ei have saa dog fortjene. Nærværende Fortælling kan ei nævnes komisk; thi vel er her en Hoben Bagvendt men af det Slags man ærgrer sig over istedenfor at le. Man skulde hartad tro at Digteren vilde gøre sig tilgode over Kærligheden medens han lod som han vilde lovsynge den; men var dette hans Hensigt, |A:278som det dog neppe var, da maatte ogsaa den kaldes ganske forfeilet.

Her fortælles at en knipsk Constance længe lod som hun foragtede Kamil; men da denne istedenfor at hænge sig, lod som han var mer end helbredet, kom Raden til hende at sukke. Som en af Cupidos Smaaløier kan dette vel være ret godt at lægge Smaapigerne paa Hjerte til Exempel og Advarsel; men det er jo sket saa tit, og, som det synes, ei uden Virkning, da Nutidens Skønne af alle Beskyldninger mindst fortjener nogen for Haardhed og Grumhed.

Naar Digteren derimod vil indbilde os, at Constance gik saavidt i sin Ruelse, at hun overraskede Kamil ved Nattetide, og trods al hans Haan vedblev at paatrænge sig, og tog tilsidst Sengen til Hjelp, da bør det anmærkes at den samme Digter, der svor saa dyrt at han heller vilde synde mod Gud og al Verden end mod Kønnet, har her begaaet en af de utilgiveligste Synder mod samme, i det han fremstiller en Glut, som vel havde vanket paa Afveie, men dog

mægtede at føle med det kvindelige Hjertes hele Dybde, saa aldeles blottet for al anden Kvindelighed, at man harmefuld vender sig fra hende. Med Føie kunne ogsaa Constancerne især vredes paa Digteren, da han, uden at tilføie nogen nærmere Bestemmelse vover at sige:

Der blive aldrig Koner af Constancer.

Kamil maa vist ogsaa være Enhver, som veed hvad det er at elske, til Forargelse, thi han behandler den arme Constance saaledes, at han aldrig kan have elsket hende, men kun attraaet |A:279hendes Gunst. Da der nu i det Enkelte ei heller findes synderligt Udmærket, kunde den hele Fortælling uden Skade for Litteraturen eller Baggesens Digterhæder, været uskrevet, og man kunde med Føie fordret den udeladt af den ny Samling.

Ja og Nei eller den hurtige Frier.

Hvem har ikke denne lille nydelige Fortælling fortryllet i Ungdomsarbeiderne, hvem genfinder den ikke her med Glæde? Egenlig komisk er den ikke men en høist lunefuld Fremstilling af et pudserligt Optrin. Indgangen kan vel synes lang for den som kun tæller Blade; men vist ikke for den som læser. Hvad nu det Enkelte angaaer da møde vi strax i Begyndelsen en kostelig Lovtale, over vor saakaldte gyldne poetiske Tidsalder.

Da Digtergave her i Norden
Fast ligesaa almindelig var vorden,
Som Frihed, Velstand, Smag og Flid;

og da man skued

Poeter overalt (o søde Fryd!)
Som Fluer.

kort (siger Digteren) da man sang hvad man ei gad sige, alt hvad man ikke havde og ei vidste. Morsomt er det at se hvorledes Digteren, ved at beskylde den rige Kings Slægtninge for at have raadet ham til Ægteskab, mærker han har forsnakket sig, og strax af Sandhedskærlighed tager den vanærende Beskyldning tilbage. Saare vittig er Episoden om de stakkels Mænd der maa døie nok med een Kone, om hvem Digteren hel ubarmhjertig siger:

|A:280– – samme stakkels Mænd jeg ei beklager,
Det deres egen Skyld gemeenlig er;
Thi Koner ere som man Koner tager,
Det seer enhver.

Man tvivler maaske i Begyndelsen lidt om Sandheden heraf men nødes til egen Skam, ved nøiere Eftertanke, at erklære det for uimodsigeligt.

Slutningen er ogsaa meget værd og staaer som et Vidne om en Erkiendelse, Digteren sjelden vovede ret at følge. Vi vente med Føje en Moral, men maa nøies med at høre:

– – – Fast af hver en Periode
Man lære kan alt hvad man lære skal,
Naar man har Takt for det moralske Gode

Thomas Moore eller Venskabs Seier over Kærlighed.

Kendte man ei Fortællingen før man her læste dens Titel umiddelbar efter den foregaaende, da maatte man tro, at Digteren, som i *Ja og Nei* sveg Læseren for Moralen, nu vilde forsone sin Brøde, ved at give en Fortælling der var lutter Moral, og man vilde sande at han neppe kunde valgt et mere passeligt Æmne end nærværende. Ved at slide sig igiennem Fortællingen vilde en saadan Læser imidlertid finde sig slemt narret, og i kedsommelig Forbauselse gnide sine Øine for at se om det dog rigtig var for Alvor Digteren lovsang en forfængelig Nar, der vilde indbilde Folk, at han elskede en og giftede sig med en anden, blot for at forslaa sin Ven en tosset Grille. Skulde alligevel Engellænderen virkelig, som dog er lidt utroligt, have drevet det saa vidt |A:281i Originalitetssot, at han, for at bevise han havde den, rev Blomsten op og plantede en Tidsel isteden, da fortjente han vist nok en Lovsang men lidt anderledes stemt. Tager jeg ikke Feil, da har Digteren ved mod Slutningen at sige, han er

Tilfreds med blot at have vist i Sang
Han ogsaa kunde hitte paa Mirakler.

viist, at han, i det mindste øiebliklig følte noget Lignende. Det bedste i hele Stykket er Begyndelsen, hvori Digteren klager over den Rimedæmon som forfølger ham, og Fortællingen giver Klagen Betydning da man virkelig her synes at se

– – – – – den haarde Skiebne
Mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne.

Emma et romantisk Eventyr.

Vel er det saa, at en Fader har Lov til at kalde sine Børn hvad han vil, og at kært Barn har mange Navne; men dog synes denne Fortælling mere at være kaldet Eventyr fordi den nu engang skulde

staa her; end at have faaet Pladsen fordi den var det. Da nu dette Produkts nærmere Beskuelse vilde føre os ind i en ganske anden Egn, end den, hvori vi her vandre, opsættes den vel bekvemmere til en bedre Leilighed.

Døden og Docteren, eller den sorte Pest.

Der gives visse tilsyneladende Modsigelser, som have tabt deres Paafaldende og mellem disse er unægtelig den at kalde Docteren Dødens Ven; |A:282thi skønt man tyer til ham for at skræmme Døden bort, er dog Meningen sjelden tvetydig naar man kalder Lægen Livets Offerpræst. Heri ligger Grunden hvi det slet ikke slaaer os at se en Doctor fremstillet som den sorte Døds Fader; thi Alt synes her at være i sin naturlige Orden. Skulde nu en saadan Fremstilling have vundet egenlig Interesse og komisk Udseende, da maatte den sorte Død været fremstillet som et af de store Forsøg Lægekonsten gjorde paa at udfinde et Universalmiddel der mægtede at fordrive alle Sygdomme. Her se vi derimod kun et dræbelystent Uhyre der ei slaar Folk ihiel for at prøve sin Kunst eller hæve den til Videnskab, men blot for Løier.

Theaterkrøniken.

Dette er den eneste ny Fortælling i disse tvende Bind og er kun igennem sin Forfatter beslægtet med de andre. Man skulde snart tro, den var skrevet for at sætte en stakkels Recensent i Forlegenhed; thi springe den over vover han ikke og det koster ham Hovedbrud at sige noget Passende om den. Man siger egenlig intet ved at kalde den morsom; thi man kan dog ei give Nogen som ei læste den Begreb om hvad det er for et Slags Morsomhed han der vil finde. Recensenten maa da gribe til det Husraad at bede Enhver læse den, vis paa, at Læseren da faaer hans Tanker at vide. Det Hele er en ret Baggesensk overgiven Spøg, der tager alt Mødende i øiebliklig Tjeneste uden at spørge om Forlov, hvorover det let kan hænde sig at ei blot Theatrets Personer men selv Skikkeligheden, den adstadige Mø, turde finde sig stødt. |A:283Episoden om Frankenaus Julekage er munter og træffende, ligesom Tillægget:

Da maa jeg dog sige,
Den Kage jeg forrige Fødselsdag
Hans Majestæt saa godt som forærte,
Var derimod en ordenlig Tærte.

er ægte komisk.

Komisk grundig er Beviset for at Krøniken maa gaae i Staa fordi den har formeget Stof. Sikkerlig maa vi give Digteren Ret, naar han,

efterat have moret os saalænge med den blotte Form; anmærker at

– lettere kaages en Suppe paa Pind
End Pind af Suppe selv nok saa megen,

vel at mærke naar en Baggesen er Kok, og det maa kaldes Digterens Triumf at vi, selv efterat have, maaske endog alt for tydelig, beskuet Sandheden af den Sætning at Stoffets Overflødighed er en hæslig Ting, dog endnu overraskes ved det sidste saa uimodsigelige Bevis:

Vor Herre selv Verden ei havde gjort
Hvis Kaos havde ham været for stort.

Kallundborgs Krønike eller Censurens Oprindelse.

Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium – – – –

har svævet mig for Øret og i Tanken under den hele Vandring og vist er det at Maalet lønner Gangen om den saa end var gennem langt mere blomsterløse Egne.

Man kunde fristes til at udbrede sig ret vidtløftig over dette herlige Værk; men dels taaler et |A:284komisk Digt ingen vidtløftig Omtale i det Enkelte og dels er denne Fortælling saaledes beskaffen, at Læseren med Sands hverken kan behøve eller ønske Fingerpeg. Det maa da være nok at angive den almindelige Synspunkt hvorfra Digtet bør betragtes med Hensyn til den komiske Ide der er dets Sjel.

At Censuren i sig selv er ægte komisk, vil neppe Nogen nægte, som tænker lidt efter og ei lader sig forvilde ved Synet af alt det Sørgelige, den har afstedkommet; thi det har den tilfælles med alle Troldpuslinge. Det var en værdig Opgave for den komiske Digter at levere dette Væsens Fødselshistorie og Dannemark har den Ære at Baggesen blev Manden. En søvnsalig Borgemester var Utingens Fader og han avlede den i et Øieblik, som Skebnen stjal fra hans Sovetime for at give det titusendfold til hans Eftermænd. Han vilde censurere, ei for selv at fries fra de Stikpiller der kunde bydes ham i en ny Vise, thi dem maatte han jo netop svælge og fordøje for at tilintetgøre dem, nei hans Bestræbelser ginge ene ud paa at vænne Fortiden fra den Uskik at satirisere over agtbare Mænd før de vare fødte. Manden havde upaatvivlelig mere Ret, end det ved første Øiekast synes; thi den Slags Satire er netop den allerfarligste, fordi den skiuler sig under Uskyldigheds Maske, og gaaer umistænkt sin lumske Gang fra Slægt til Slægt.

Det var da altsaa, o Censur! din Kæmpeplan at dræbe Historiens frygtelige Uhyre! Det lykkedes Dig ei, fordi den, som alle sine Lige, havde 100 sig selv gienfødende Hoveder og en

|A:285Tunge i hvert; men derved taber hverken du eller din Fader noget af eders velfortjente Hæder; thi I gjorde hvad I mægtede, og hvem vil ikke her udbryde af Hjertens Grund: in magnis voluissé sát est!

Til Slutning bør erindres, at Digteren havde gjort vel i at bortskære den alvorlige Skildring af Censurens onde Følger, der kun forstyrrer det komiske Indtryk.

(Fortsættelsen følger).

Grundtvig.